

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI KOLLABORATSIYA ORQALI O'QUVCHI NUTQINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Otamurodova Dilfuza Otamurod qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti

Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası o'qituvchisi

dilfuzaotamurodova0602@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'quvchilar o'rtasida qanday kollaboratsiyani ya'ni hamkorlikni to'g'ri yo'lga qo'yish usullari ko'rsatib o'tilgan. Shuning bilan bir qatorda kollaboratsiyani o'quvchi nutqiga, uning mustaqil fikrini shakllantirishiga doir ta'siri to'g'risida yozilgan. Hamkorlikda ishlash muvoffaqiyatni hamda muvoffaqiyatsizlikni birgalikda his qilishni o'rgatadi. Shuningdek o'qituvchi o'quvchilarni guruhlariga ajratayotganda nimalarga e'tibor berishi kerakligi haqida ma'lumotlar berib o'tilgan.

Kalit so'z: Kollaboratsiya, guruh, o'qituvchi, o'quvchi, nutq, birdamlik, metod, mustaqil fikr

МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ РЕЧИ УЧЕНИКА ЧЕРЕЗ СОТРУДНИЧЕСТВО БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация: В данной статье показано, как будущему учителю начальной школы правильно наладить сотрудничество между учениками. При этом пишется о влиянии сотрудничества на речь студента и формирование его независимого мнения. Совместная работа учит нас вместе переживать успехи и неудачи. Она также дает информацию о том, на что следует обращать внимание учителю при разделении учащихся на группы.

Ключевые слова: Сотрудничество, группа, учитель, ученик, дискурс, солидарность, метод, независимое мышление.

METHODS OF DEVELOPING STUDENT SPEECH THROUGH COLLABORATION OF THE FUTURE PRIMARY CLASS TEACHER

Abstract: This article shows how the future elementary school teacher can properly establish collaboration between students. At the same time, it is written about the impact of collaboration on the student's speech and the formation of his independent opinion. Collaborative work teaches us to experience success and failure together. It also provides information on what the teacher should pay attention to when dividing students into groups.

Key word: Collaboration, group, teacher, student, discourse, solidarity, method, independent thought

Kirish. Zamonaviy ta’lim bizning nafaqat bilim va ko‘nikmalarimizni belgilab beruvchi mezon, balki bizning dunyoqarashimizni, bizning dunyo taraqqiyotiga qo‘shadigan hissamizni ham aks ettiruvchi muhim qadriyatdir. Zamonaviy ta’lim tizimini tashkil qilar ekanmiz albatta chet el ta’lim tizimiga nazar tashlaymiz. Ta’lim tizimiga shiddat bilan kirib kelgan 4 K modelini ko‘rishimiz mumkin. 4 K modeli o‘quvchini har tomonlama bilimlarga hayotiy ko‘nikmalarga ega bo‘lishiga yordam beradi. Kollaboratsion yondashuv asosida o‘qituvchi o‘quvchi nutqini qanday shakllantirishi haqida gapirishda eng avvalo o‘quvchilar o‘rtasida kollaboratsiyani to‘g‘ri tashkil etishga e’tibor qaratamiz.

Asosiy qism: Kollaboratsiya - birgalikda o‘rganish - savollarga javob berish, loyihalar ustida ishlash va bir-biridan o‘rganish uchun talabalarni kichik guruhlariga bo‘lish amaliyoti - bugungi kunda sinflarda ishlaydigan eng kuchli asosiy falsafalardan biriga aylandi. Kontseptsiya yangi emas; hamkorlikda o‘rganish bo‘yicha dastlabki tadqiqotlarning katta qismi (shuningdek, hamkorlikda o‘rganish deb ataladi) 1980 va 1990 yillarda o‘tkazilgan, o‘shanda ko‘pchilik sinflar an’anaviy o‘qituvchi ma’ruzalari va talabalarning individual ishini afzal ko‘rgan. Ammo texnologiya o‘sishi va jamiyatning jamoalarda ishlash qobiliyatiga bo‘lgan qiymati ortib borishi bilan hamkorlikda o‘rganish keng tarqalgan. Bu erda hamkorlikda o‘rganish muvaffaqiyatini rag‘batlantirish uchun 8 ta strategiya mavjud:

1. Qaysi talabalar birgalikda ishlashlarini ataylab tanlang

O‘z xohishiga ko‘ra, o‘quvchilar o‘zlarini umumiy rishtalari bo‘lgan do‘stlar guruhlariga ajratadilar. Biroq, o‘qituvchi guruhlarini yaratganda, u qobiliyat, xilma-xillik va ijtimoiy qobiliyatlarni ataylab aralashtirib, kuchli va zaif tomonlari bo‘yicha o‘quvchilarni tenglashtirishi mumkin.

2. Maksimal samaradorlik uchun guruhlarini kattalashtirish

Agar guruh juda kichik bo‘lsa, g‘oyalar va munozaralar xilma-xil yoki etarlicha baquvvat bo‘lmasligi mumkin; agar juda katta bo‘lsa, ba’zi o‘quvchilar qatnashmaydi. Optimal guruh hajmi odatda to‘rt dan beshgacha bo‘ladi.

3. Talabalarini bir-birlarini tinglashni o‘rgatish

Yosh o‘quvchilar orasida faol tinglash tabiiy mahorat emas. O‘quvchilaringiz bilan tinglash ko‘nikmalarini muhokama qilish va mashq qilish uchun vaqt ajratish - ularni ko‘z bilan aloqa qilishni, xalaqit bermaslikni va muhim fikrlarni takrorlashni o‘rgatish - qisqa va uzoq muddatli foyda keltiradi.

4. Til va hamkorlik qoidalarini belgilang

Har bir guruhda etakchilik qilish yoki o‘z zimmasiga olish ehtimoli ko‘proq bo‘lgan bir yoki ikkita o‘quvchilar bo‘ladi. O‘quvchilarga muammolarni qanday tushuntirishni, qanday izohlashni, qanday qilib konstruktiv tarzda kelishmovchilikni va boshqalar hissa qo‘shgan narsaga asoslanishni o‘rgatish uchun vaqt ajratish.

5. Maqsad va umidlarni aniq belgilang

Muayyan maqsadlar va umidlar muhim. Agar o'quvchilar erishmoqchi bo'lgan maqsadlari aniq bo'lmasa, guruh ishi sotsializatsiya yoki befarqlikka tushib qolishi mumkin.

6. Har bir guruh a'zolariga rollar ajrating

Belgilangan rollar bilan o'quvchilar ulardan nima kutilayotganini yaxshiroq tushunishlari mumkin. Rahbar (guruhning kun bo'yicha harakatlarini boshqaradi), yozuvchi (qaydlar oladi va barcha yozishni bajaradi), rag'batlantiruvchi (muhoqama qilish imkonini beradi va ijobiy fikr bildiradi) va tekshiruvchi (ishni tekshiradi va topshiradi) kabi rollar bilan har bir talaba qanday ishlashi aniq majburiyatlarini bajarishi kerak

7. Xayoliy emas, balki haqiqiy muammolardan foydalaning

Amaliy, real dunyo topshiriqlari bilan o'quvchilar tadqiqot va haqiqiy fikrlarni shakllantirish orqali ma'lumot topadilar. Agar siz ular ishtirok etganini his qiladigan stsenariyni topsangiz - atrof muhit muammosi, yaqinda Oliy sud ishi, murakkab ijtimoiy muammo - ular loyihaga ko'proq egalik qilishadi. Eng yaxshisi, talabalarning o'z jamoasidan muammoni tanlang va ularni hal qilishga chaqiring.

8. Har bir guruhga har xil topshiriq berishni o'ylab ko'ring.

Vazifalarni topshirish har bir guruhga muhimlik tuyg'usini beradi va katta muammolarni odamlar birgalikda hal qilishini ta'kidlaydi. Muammoning turli qismlarini hal qilish orqali sizning talaba guruhlarigiz ko'proq shaxsiylashtirilgan o'rganish tajribasiga ega bo'ladi va yomon ruhdagi raqobatdan yoki bir-birining ishini "qarz olishdan" yaxshi voz kechadi.

O'quvchilarni hayotiy faoliyatga yo'naltirish

Demokratik ta'lim. Dyui demokratik ta'lim tushunchasini rivojlantirishda katta ahamiyat bergan. Uning fikricha, ta'lim muassasalari jamiyatning kichikroq bir mikrokozmosi bo'lib, u yerda o'quvchilar demokratik qadriyatlarni o'rganishlari kerak. Demokratik ta'lim quyidagi tamoyillarni o'z ichiga oladi:

Hamkorlik va jamoaviy ishlash: O'quvchilarni guruhlarda ishlashga undash orqali ularning hamkorlik qobiliyatini rivojlantirish. Bu jarayon ularni kelajakda jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlaydi.

Hurmat va tolerantlik: O'quvchilar boshqalarning fikrlarini hurmat qilishni va turli nuqtai nazarlarni qabul qilishni o'rganishlari kerak. Bu esa ijtimoiy muhitda konstruktiv muloqotni ta'minlaydi.

Birgalikda qaror qabul qilish: Sinfda yoki maktabda qarorlar qabul qilish jarayonlariga o'quvchilarni jalb etish orqali ularni mas'uliyatli va mustaqil shaxslar sifatida shakllantirish. Masalan, sinf qoidalarini birgalikda belgilash yoki o'quv dasturini rejalashtirishda ularni ishtirok etishga undash.

O'quvchilar o'rtasida faol muloqot va munozaralar o'tkazish orqali o'z fikrlarini ifoda etish va boshqalarning fikrlarini tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish. Masalan, Guruh muhokamalari o'tkazish.

Hamkorlik orqali shaxslararo ko'nikmalarni rag'batlantirish uchun o'qituvchilar: O'quvchilar o'zlarining kunlik o'rganish maqsadlari bilan o'rtoqlashadigan sinfni ochish marosimlarini yaratishlari mumkin. o'quvchilarni bir-biriga o'rgatishlari uchun o'quvchilarni juftlashtiring. o'quvchilarga sinfda muhokamalarni olib borish uchun ro'yxatdan o'tishga ruxsat bering.

Bu nima? Birgalikda (yoki hamkorlikda) o'rganish yondashuvi o'quvchilarninghamma ishtirok etishini ta'minlash uchun etarlicha kichik guruhdagi faoliyat yoki o'quv vazifalari ustida birgalikda ishlashini o'z ichiga oladi. Guruh o'quvchilari umumiy umumiy natijaga hissa qo'shadigan alohida topshiriqlar ustida ishlashlari yoki umumiy vazifani birgalikda bajarishlari mumkin. O'quvchilaringiz bilan tinglash ko'nikmalarini muhokama qilish va mashq qilish uchun vaqt ajratish - ularni ko'z bilan aloqa qilishni, xalaqit bermaslikni va muhim fikrlarni takrorlashni o'rgatish - qisqa va uzoq muddatli foyda keltiradi. Har bir guruhda etakchilik qilish yoki o'z zimmasiga olish ehtimoli ko'proq bo'lgan bir yoki ikkita o'quvchi bo'ladi.

Kollaboratsiya o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishga, o'z fikrini erkin ifoda eta olishga, o'zgalarni fikrini tinglashga yordam beradi. Chunki birgalikda guruh bo'lib ishlash deganda guruhdagi har bir ishtirokchi o'z fikrini aytishi hamda qolgan ishtirokchilar ham qo'shilishi yokida boshqa fikrlarni aytishi mumkin bo'ladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ona tili o'qish savodxonligi darslarida “ o'z o'ringni top “ metodi.

“O‘z o‘ringni top”

O'quvchilar kommunikativligini hamda jamoada birgalikda ishlashni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metoddan boshlang'ich sinf ona tili o'qish savodxonligi kitobidagi deyarli barcha mavzularda foydalanilsa bo'ladi. O'quvchilarda bilim, ko'nikma, malaka hosil bo'lgandan keyin, matnning o'zini emas uning ichidagi gaplar ketma- ketligini aralashtirgan holda joylashtirish mumkin. Bunda matndagi hamma gaplar qatmashishi shart emas. Dast avval o'quvchilar matn bilan tanishtiriladi, diqqat bilan tinglab turishi aytiladi. Bu metodni qo'llashda o'quvchilar tanishgan matnlarini to'liqligicha yosh xususiyatiga qarab 4,5, yoki 6 qismlarga bo'linadi. Bo'lingan varaqlar tanlangan o'quvchilarga beriladi va o'qib chiqib doskaga chiqadi. Matnni qaysi qismida joylashganligiga qarab o'z o'rinlariga joylashadilar. O'qituvchi nazorat qilgan holda qanday joylashganligini voqealar ketma-ketligi qay tartibda joylashganligini tushuntirib chiqadi.

(4-sinf o'qish savodxonligi)

“Toshbag'ir”

Jabbor Razzoqov

Qishloq tog' yonbag'irlarida joylashganligi bois, xushhavo, sersuv, ajib bir manzil goh bo'lib, u yerda oq qayin, ancha, yovvoyi jiyda, do'lana kabi daraxtlar juda ko'p edi.

Ular ko'pdan beri bugungidek miriqib uxlamagandi. Yangi tong mehmonlarga yanada zavqli, orombaxsh va musaffo bo'lib tuyildi.

Ravshan ismli yigit uyda qoldi.Uning qalbini muzdek havo va sokinlik elitdimi, karavotga cho‘zilgancho ko‘z ilindi.

Qafasga solib,sayratib qo‘yamiz,-dedi xotirjam va qushning oyog‘iga ip solib, karavotiga qo‘yib qo‘ydi.Oraga allaqanday noxushlik tushdi.Uch o‘rtoq shu kecha bir-birini tanimagandek, hissiz,bee’tibor yotishdi...

Mehmonlar minnadorchilik bildirishdi.
Ammo dardlari ichida edi.Ular xonadan chiqib, bir necha qadam yurib-yurmay, ichkaridan Ozodning chinqirig‘i eshitildi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda dars jarayonining samaradorligini oshirishda o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishlari juda muhim. Albatta buni shakllantirish o‘qituvchiga bog‘liq tomonlari bor. O‘quvchilarda kollaboratsiyani, kommunikativlikni shakllantirish orqali ularni bir-biri bo‘lgan munosabatlarini yaxshilar, yaqinlashtirish, ishonish, qo‘llab- quvvatlash,yordamlashish kabi fazilatlarni mujassamlashtirish mumkin. Shuning bilan bir qatorda darsga qiziqmasdan o‘tirgan o‘quvchi ham bular nimani muhokama qilishayapti? o‘zi qanday bo‘ladi? bu deb darsga qiziqib ketadi.O‘quvchi jamoa ichida o‘z fikrini bildirishi orqali u kelajakda bemalol odamlar oldida ham fikrini erkin ifoda etadi. Har biri ta'lim va ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirishda turli qarashlarni taqdim etgan bo'lsada, umumiy nuqtayi nazardan, hammasi kollaboratsiyaning inson rivojlanishidagi va jamoaviy ishning samaradorligidagi muhimligini belgilaydi.Demak, kollaborativ yondashuv jamiyat taraqqiyotidagi barcha sohalarda inson kapitalining rivojlanishi uchun muhim asos bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Strategies to Build on Student Collaboration in the Classroom
2. Biesta, G. (2006). Beyond Learning: Democratic Education for a Human Future. Paradigm Publishers.
3. Jahon tajribasida ta’limda kollaborativ yondashuvdan foydalanish samaradorligiga oid nazariy qarashlar Temirova Iqbol Sadriddinovna BuxDPI tayanch doktoranti Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali Impact Factor: 8.2